

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ФАКУЛТЕТ:

ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ПРИМЉЕНО: 20.5.2016.

ОРГ. ЈЕД. БР. 09/902/16

ИЗВЈЕШТАЈ

о оцјени подобности теме и кандидата за израду докторске тезе

ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Одлуком Наставно-научног вијећа Филолошког факултета у Бањој Луци број 09/3.751-7e/16, која је донесена на 78. сједници одржаној 27. 04. 2016. године, именовани смо у Комисију за оцјену подобности теме и кандидата за израду докторске тезе под насловом *Концепт карактеризације у прози Katherine Anne Porter* коју је пријавила мр Дијана Мирковић. Комисију сачињавају:

1. проф. др Александра Никчевић-Батрићевић, ванредни професор за ужу научну област Америчка књижевност на Филозофском факултету Универзитета Црне Горе, ментор,
2. проф. др Татјана Бијелић, ванредни професор за ужу научну област Специфичне књижевности – англоамеричка књижевност на Филолошком факултету Универзитета у Бањој Луци, коментор,
3. проф. др Петар Пенда, ванредни професор за ужу научну област Специфичне књижевности – англоамеричка књижевност на Филолошком факултету Универзитета у Бањој Луци, члан,
4. доц. др Дијана Тица, доцент за ужу научну област Специфичне књижевности – англоамеричка књижевност на Филолошком факултету Универзитета у Бањој Луци, члан.

1. БИОГРАФСКИ ПОДАЦИ, НАУЧНА И СТРУЧНА ДЈЕЛАТНОСТ КАНДИДАТА

а) Биографски подаци о кандидаткињи

Мр Дијана Мирковић рођена је 31.10.1980. године у Никшићу гдје је завршила основну и средњу школу. Након тога, 1999. године уписала је студије на Филозофском факултету Универзитета Црне Горе на Одејку за енглески језик и књижевност. Дипломирала је 2004. године са просјечном оцјеном у току студија 8,65 и стекла звање професора енглеског језика и књижевности. Постдипломске студије је уписала на истом факултету (смјер Наука о књижевности) гдје је положила све предвиђене испите са просјечном оцјеном 9,71. Магистарску тезу под насловом „Функција мотива тортуре у романима Вилијама Голдинга“ (ужа научна област: Енглеска књижевност 20. вијека) је одбранила јуна 2013. године и стекла академски

степен магистра књижевних наука.

Дијана Мирковић је прво радно искуство стекла на Филозофском факултету у Никшићу као хонорарна сарадница. Одредила је приправнички стаж у Основној школи „Ратко Жарић“ у Никшићу. Радила је у НВО „Агенција за локалну демократију“ као пројектна менаџерка и административна асистенткиња на пројектима који су имали за циљ омогућавање младим људима да стичу знања, вјештине и способности путем промоције програма за младе. У компанији „Енинг д.о.о.“ Никшић, која се бави извођењем радова, инжењерингом и пројектовањем, је стекла радно искуство као пословни секретар и преводилац. Учествовала је у превођењу Упитника Европске комисије које је организовало Министарство вањских послова и европских интеграција у Подгорици. На Студијском програму за енглески језик и књижевност на Филозофском факултету у Никшићу ангажована је као сарадница у настави од новембра 2014. године.

б) Списак објављених радова

Научни радови

1. „Звијер и Господар мува као симболи тортуре и мрачне стране човјека у Голдинговом роману *Господар мува*“, *Арс - часопис за књижевност, културу и друштвена питања*, нова серија, бр. 4, 2015, стр. 137 – 145.

У овом раду кандидаткиња се бави тортуром као негативним видом људског понашања, њеним узроцима, последицама и манифестацијама. Вилијам Голдинг је, кроз посматрање различитих аспеката људског понашања, дошао до закључка да је човјек болесно биће и да је као такав способан да почини зло. Ауторка наводи симболе кроз које Голдинг приказује различите облике тортуре у свом роману *Господар мува* са посебним нагласком на два симбола: „звијер“ и „Господар мува“. Ова два симбола најупечатљивије осликавају колико је јединка способна да мучи прије свега себе, па онда остале, и до које мјере то мучење утиче на понашање и поступке.

2. “Torture as a Manifestation of Alienation from the Spiritual and Divine in the Novel *Pincher Martin* by William Golding”, *Folia Linguistica et Litteraria: Часопис за науку о језику и књижевности*, Институт за језик и књижевност, Филозофски факултет, Никшић, Универзитет Црне Горе, бр. 11, 2015, стр. 15 – 22.

У овом раду ауторка се бави тортуром као манифестацијом отуђења од духовног и божанског у роману *Pincher Martin* Вилијама Голдинга. Овај роман истражује људску природу кроз приказ индивидуалне људске трагедије и мучења. Појединац је све више изгубљен у савременом свијету, а вјера у религиозност и религиозне догме се доводи у питање. Ауторка наглашава да избор између божанског и земаљског може често бити мучан. Преиспитујући границе људске себичности, али и бесмртност људског духа који је спреман на борбу и у безизлазним ситуацијама, Голдинг даје једну нову димензију тортуре у модерном свијету.

Стручни радови

1. Александра Никчевић-Батрићевић (ед.), "Reader in American Literature: An Alternative beyond Race, Class, Nationality and Gender I", *Арс - часопис за књижевност, културу и друштвена питања*, нова серија, бр. 1-2, 2016, стр. 211 – 212, приказ.

2. ЗНАЧАЈ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ИСТРАЖИВАЊА

а) Значај истраживања

Књижевни лик представља саставни дио књижевног дјела, а изучавање начина на који је извршена карактеризација књижевног лика полази од претпоставке да се поменути процес заснива на различитим књижевним поступцима. Стога се значај истраживања које ће бити спроведено као саставни дио дисертације *Концепт карактеризације у прози Katherine Anne Porter* превасходно односи на расвјетљавање цјелокупног стваралаштва Katherine Anne Porter, са посебним фокусом на концепт карактеризације у њеном дјелу. Ово се првенствено односи на типове карактеризације, као и на различите књижевне технике које је Porter користила у обликовању ликова. Штавише, значај овог истраживања се заснива на чињеници да ће оно пружити увид у стваралаштво америчке списатељице чија је рецепција на постјугословенском говорном подручју неправедно маргинализована, као и на откривању умјетничке и естетске функције коју њени разноврсни и упечатљиви ликови носе.

б) Преглед истраживања

Ова тема је ријетко истраживана на подручју бивше Југославије, али и цјелокупно стваралаштво Katherine Anne Porter. У Црној Гори не постоји ниједно научно дјело о њеном стваралаштву. У књижевној периодици Porter је заступљена само кроз спорадичне преводе на постјугословенске језике који су обично праћени кратким биографским напоменама. Стога ће овај рад, у контексту поменутог, допринијети расвјетљавању концепта карактеризације, на корпусу који је настајао у различитим периодима стваралаштва Katherine Anne Porter. Чињеница да су ликови средишњи у књижевним дјелима чини их привлачним за истраживање, јер их пишчева стваралачка машта обликује и даје им животност стварајући на тај начин вјероватне, препознатљиве и увјерљиве књижевне ликове. У том смислу, проблематика овога рада је значајна, јер ће у великој мјери разјаснити различите аспекте концепта карактеризације који своје мјесто налазе у прози Katherine Anne Porter. Поред различитих типова карактеризације, пажња ће бити усредсређена на различите књижевне технике којима се обликују ликови и на приступ обликовању ликова. Сам приступ обликовања ликова мијењао се кроз различите фазе у изучавању књижевног текста, те се стога може говорити о различитим врстама карактеризације.

Као полазиште у истраживањима за ову дисертацију кандидаткињи је послужила критичка студија Darlene Harbour Unrue (*Truth and Vision in Katherine Anne Porter's Fiction*, 1985) у којој се ауторка фокусира на посвећеност Katherine Anne Porter

истини у кратким причама и на јединство ликова и теме у њеном роману *Ship of Fools*, публикације Друштва Katherine Anne Porter чији је члан кандидаткиња недавно постала, и бројна друга критичка дјела у којима се могу наћи информације о животу, личности и књижевном стваралаштву ове списатељице. Подстицај за овакву врсту истраживања нађен је првенствено у студији William L., S. M. Nance (*Katherine Anne Porter and the Art of Rejection*, 1967) која се бави принципом одбијања као централним тематским обрасцем у њеном стваралаштву, али и у радовима: Jane Krause DeMouy (*Katherine Anne Porter's Women: The Eye of Her Fiction*, 1983), Joan Givner (*Katherine Anne Porter: A Life*, 1991), Janis P. Stout (*Katherine Anne Porter: A Sense of the Times*, 1995), Darlene Harbour Unrue (*Katherine Anne Porter: The Life of an Artist*, 2005), Thomas F. Walsh (*Katherine Anne Porter and Mexico: The Illusion of Eden*, 1992), Anne Firor Scott (*The Southern Lady: From Pedestal to Politics, 1830-1930*, 1995) итд. који су на различите начине разматрали форму, стил и умјетничка убјеђења Katherine Anne Porter која је створила слојевите ликове, догађаје и њихову међусобну интеракцију.

Кандидаткиња је, приликом постављања проблема истраживања, користила рецентну англо-америчку литературу уско везану за проблем истраживања:

1. DeMouy, Jane Krause. *Katherine Anne Porter's Women: The Eye of Her Fiction*, Austin: University of Texas Press, 1983.
2. Givner, Joan. *Katherine Anne Porter: A Life*, University of Georgia Press, 1991.
3. Nance, William L., S. M. *Katherine Anne Porter and the Art of Rejection*, University of North Carolina Press, 1967.
4. Scott, Anne Firor. *The Southern Lady: From Pedestal to Politics, 1830-1930*, University of Virginia Press, 1995.
5. Stout, Janis P. *Katherine Anne Porter: A Sense of the Times*, University of Virginia Press, 1995.
6. Unrue, Darlene Harbour. *Katherine Anne Porter: The Life of an Artist*, University Press of Mississippi, 2005.
7. Unrue, Darlene Harbour. *Truth and Vision in Katherine Anne Porter's Fiction*, Athens: University of Georgia Press, 1985.
8. Walsh, Thomas F. *Katherine Anne Porter and Mexico: The Illusion of Eden*, University of Texas Press, 1992.

в) Радна хипотеза са циљем истраживања

Прва хипотеза докторске дисертације јесте да је карактеризација један од најважнијих елемената у структури књижевног дјела и да као таква утиче на умјетнички и естетски доживљај самог дјела. Поступак умјетничког обликовања лика у књижевном дјелу се назива карактеризација, гдје писац користи различита средства и умјетничке поступке у стварању ликова и, сходно томе, постоје разни типови карактеризације: директна (непосредна), индиректна (посредна), биолошка, етичка, филозофска, физичка, говорна, психолошка, социјална, самокарактеризација, симболичка карактеризација, вербална карактеризација, метафоричка карактеризација, итд. Значење ликова у књижевном тексту може бити вишеструко (они могу означавати књижевне ликове са посебним карактерним особинама, они могу означавати духовне особине књижевних јунака). Од начина и поступка карактеризације у великој мјери зависи како ће се доживјети књижевни ликови.

Стога ће кандидаткиња покушати да укаже на поступке којима је Katherine Anne Porter приступала у обликовању и стварању ликова како би се њен умјетнички израз приближио читаоцима на постјугословенском говорном подручју.

Кандидаткиња ће истражити просторно-временски континуитет у којем је настајало дјело Katherine Anne Porter са посебним нагласком на најплоднији период у њеном стваралаштву. Кроз умјетнички поступак прилагођавања ликова књижевно посредованим културним могућностима субјективизације, кандидаткиња ће указати на различите моделе карактеризације и на њихово мјесто у оквиру специфичне културе којој припадају.

Неистраженост дјела Katherine Anne Porter, а посебно широког спектра ликова које је у свом тексту створила, указује на многобројне могућности сагледавања, отварајући пут ка истраживању вишеслојности и вишезначности.

Предложена дисертација *Концепт карактеризације у прози Katherine Anne Porter* мр Дијане Мирковић има значајан циљ, а то је да научно расвијетли концепт карактеризације у прози Katherine Anne Porter, узимајући у обзир чињеницу да се књижевним радом ове америчке списатељице још нико није бавио на постјугословенском говорном подручју и да је мање позната или потпуно непозната на поменутом подручју. Стога овај рад представља покушај да се скрене пажња научне јавности на њено дјело, као и да се допринесе његовом разумијевању и тумачењу. Ова дисертација такође има за циљ да укаже на историјски и књижевни контекст у коме је дјело настајало и да да допринос књижевно-теоријским расправама о карактеризацији, као и да укаже на културни контекст у Сједињеним Америчким Државама за вријеме живота Katherine Anne Porter.

Конечно, циљ ове дисертације је да се, кроз анализу и интерпретацију, истакне вишезначност и вишеслојност ликова који настајују прозу Katherine Anne Porter, њихов могући развој и интеракција, као и функција коју имају у дјелу.

г) Материјал и метод рада

Корпус докторске дисертације чиниће значајан број библиографских јединица тј. одређен број биографских и критичких дјела пронађених у разним библиотекама у Сједињеним Америчким Државама, укључујући петнаест публикација које је објавило Друштво Katherine Anne Porter. Такође, у корпус ће бити укључени текстови објављени у референтној књижевној периодици, интервјуи и текстови о америчкој књижевности и књижевној теорији, који ће бити од помоћи приликом откривања модуса на који су грађени ликови у њеном прозном стваралаштву.

Кандидаткиња мр Дијана Мирковић ће анализи ове теме приступити мултидисциплинарно. Мултидисциплинарни приступ који је нужан при разматрању аспеката, који осим умјетничког имају и вишеструко хуманистичко оправдање и значење у оквиру књижевног дјела, ће допринијети обради предложене теме. Сам концепт карактеризације ће бити проучаван уз помоћ комбинације традиционалног, структуралистичког и постструктуралистичког приступа овом феномену, а анализа и интерпретација појединачних ликова ће се спровести уз укључивање интерперсоналне, социјалне и психолошке компоненте. Имајући у виду њен приказ стварног у људским односима који одражава истину о друштву и о животу уопште, а кроз медиј умјетности и књижевности, идентификоваће се различити аспекти карактеризације у прози Katherine Anne Porter.

Кроз проучавање критичко-теоријских текстова, новинских чланака, биографија утврдиће се модели приказивања ликова у прози Katherine Anne Porter.

План рада истраживања које ће кандидаткиња предузети изгледа овако:

Историјско-теоријски преглед дефиниције и развоја концепта карактеризације почев од Аристотела, уз осврт на савремене приступе у проучавању концепта карактеризације, кандидаткиња ће истражити у уводном дијелу рада. Општији (премда краћи) увод о концепту карактеризације је значајан у циљу сталног преиспитивања суштинских концепата у књижевној теорији.

Грађу ће разврстати у неколико цјелина према водећим теоријама у овој области за које налази да су примјенљиве на књижевни текст Katherine Anne Porter, као и у односу на интертекстуалну везу између дјела списатељице и историјске грађе и извора који су јој доступни. Проучавање концепта карактеризације се не може спровести индивидуално већ кроз свеобухватно сагледавање културног и књижевног контекста у којем је настајало стваралаштво Katherine Anne Porter, а који је од самог почетка утицао на концепт карактеризације који је иманентан њеној поетици. Стога ће кандидаткиња усредсредити пажњу на критичко сагледавање америчког културног, историјског и друштвеног контекста за вријеме њеног живота.

Затим ће фокус усмјерити на критичке студије о Katherine Anne Porter и то посебно на она дјела која се баве анализом ликова у њеном опусу. С обзиром на то да је ова списатељица написала двадесет седам прича и један роман, кандидаткиња ће се прво осврнути на њене приче у којима ће покушати да дâ детаљан и исцрпан преглед ликова према основним категоријама анализе и интерпретације кратких прича. Након тога ће се фокусирати на њен роман *Ship of Fools*, који критичари често називају „романом карактера“. Интерни склоп и комплексност особина су основа за категорисање ликова тј. за утврђивање њихове концепције. Стога ће кандидаткиња покушати да утврди различите наративне технике и перспективе уз помоћ којих ће сазнати које категорије доприносе карактеризацији у овом роману и због чега је акценат на мноштву ликова, а не на радњи. Анализом и интерпретацијом ликова указаће на њихову концепцију, карактеризацију и функцију. Овакав редослед ће помоћи да се установи у којој мјери су карактери у њеним причама и роману међусобно зависни и како су утицали на стварање одређене слике о њеном стваралаштву за вријеме њеног живота, као и како се та слика временом развијала и мијењала.

У наредном дијелу кандидаткиња ће се позабавити феноменом концепта карактеризације у цјелокупном стваралаштву Katherine Anne Porter у односу на степен његове комплексности тј. његове динамичности. Унутар овог прегледа ће посветити једно поглавље анализи женских ликова са становишта феминистичке књижевне теорије и критике. Имајући у виду да је основни задатак феминистичке књижевне теорије и критике да се фокусира на индивидуалну ситуацију жене у друштвеном окружењу, анализираће и интерпретираће женске ликове, њихове међусобне односе, као и мушко-женске односе са нагласком на појму моћи и историјско-социјалној позадини стваралаштва списатељице о којем сазнаје у доступној историјској грађи. Приказ неравноправности узроковане родном припадношћу, засноване на неједнакој расподјели моћи и физичкој инфериорности жене, чини њен опус пријемчивим за примјену поменуте теорије и то не само по тематици, већ и по приступу и начину приповиједања о животима жена и представљању њиховог искуства. Снажни и комплексно изграђени женски ликови уносе елементе субверзивног у текст Katherine Anne Porter, те читаоци добијају прилику да увиде „другост“ женског рода и последице које она носи са собом. Социјална и родна условљеност жене долази до пуног изражаја у функцији њених женских ликова који су отелотворење несвјесних женских предрасуда и који

представљају антитезу пасивности и дјелотворности.

У закључку ће кандидаткиња изнијети резиме рада у коме ће бити изложено да ли је истраживањем дјела Katherine Anne Porter испуњен основни циљ дисертације тј. указивање на вишеслојност и вишезначност ликова, као и у којој је мјери анализа и интерпретација добијених резултата расвијетлила концепт карактеризације у њеном прозном стваралаштву.

д) Научни допринос истраживања

Научни допринос дисертације се огледа у приближавању дјела Katherine Anne Porter читаоцима постјугословенског подручја кроз истраживање концепта карактеризације у њеном прозном стваралаштву. Очекује се да резултати овог истраживања допринесу ревизији кључних аспеката карактеризације у цјелокупном стваралаштву Katherine Anne Porter, кроз фокус на конструисање и грађење идентитета њених ликова, утврђујући на тај начин универзално-естетске вриједности њеног стваралачког корпуса. Ово истраживање указује на обједињавање различитих аспеката концепта карактеризације полазећи од водећих теорија које су се бавиле овим концептом, а у оквиру културног контекста у којем је настајао њен опус. Резултати истраживања ће пружити добру полазну основу за даља истраживања осталих аспеката књижевног дјела Katherine Anne Porter, али и за примјену других методолошких полазишта у истраживању њеног стваралаштва.

3. ОЦЈЕНА И ПРИЈЕДЛОГ

Мр Дијана Мирковић се у свом досадашњем раду и истраживању доказала као одговорна особа, свјесна значаја и озбиљности научно-истраживачког рада. Показала је одговарајући степен познавања научне проблематике, док њено писање карактерише препознатљива научна заснованост. Кандидаткиња је јасно и прегледно поставила циљеве и хипотезе рада и утврдила његову структуру. Поред тога, адекватно је осмислила и изабрала метод истраживања, који укључује комбиновање традиционалног, структуралистичког и постструктуралистичког приступа у истраживању.

Кандидаткиња ће се користити рецентном литературом, што ће допринијети да ова дисертација представи, на квалитетан, систематски и свеобухватан начин, приказ концепта карактеризације у прозном стваралаштву Katherine Anne Porter.

Мр Дијана Мирковић је сарадница у настави на различитим предметима на Филозофском факултету Универзитета Црне Горе. Од новембра 2014. године сарадница је на предметима Америчка књижевност 1 и Америчка књижевност 2, под менторством проф. др Александре Никчевић-Батрићевић. Кандидаткиња је завршила основне студије енглеског језика и књижевности на Филозофском факултету Универзитета Црне Горе, а магистарску тезу под називом „Функција мотива тортуре у романима Вилијама Голдинга“ одбранила је на истом факултету. Њену ужу област интересовања чине англо-америчка књижевност и култура, књижевна теорија и критика. На основу детаљно образложене теме и значаја истраживања, као и постојећих квалификација кандидаткиње, сматрамо ову тему прихватљивом и погодном за обраду у предложеном облику. Предложена тема будућег рада је обимом и структуром одговарајућа за истраживање и рјешавање предметне проблематике, те представља значајан допринос англо-америчким научним

истраживањима у области науке о књижевности.

Због свега наведеног, **предлажемо Наставно-научном вијећу Филолошког факултета, односно Сенату Универзитета у Бањој Луци да прихвати кандидаткињу мр Дијану Мирковић и њену тему под насловом *Концепт карактеризације у прози Katherine Anne Porter* као подобне за израду докторске дисертације.**

У Бањој Луци, 16.05.2016. године.

ПОТПИС ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1.

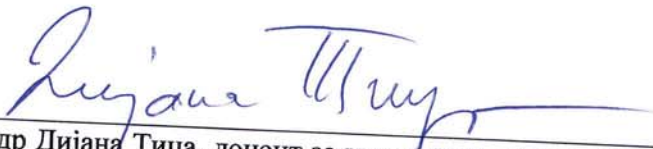
проф. др Александра Никчевић-Батрићевић, ванредни професор за ужу научну област Америчка књижевност на Филозофском факултету Универзитета Црне Горе, ментор

2. проф. др Татјана Бијелић, ванредни професор за ужу научну област Специфичне књижевности – англоамеричка књижевност на Филолошком факултету Универзитета у Бањој Луци, коментор

3. проф. др Петар Пенда, ванредни професор за ужу научну област Специфичне књижевности – англоамеричка књижевност на Филолошком факултету Универзитета у Бањој Луци, члан

4. доц. др Дијана Тица, доцент за ужу научну област Специфичне књижевности – англоамеричка књижевност на Филолошком факултету Универзитета у Бањој Луци, члан.